

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 24 Cor.
Pe o jum. de an 12 "
Pe trei luni . . . 6 "

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40 Cor.
Pe o jum. de an 20 "

TELEFON N. 226

GAZETA TRANSILVANIEI

ZIAR POLITIC NAȚIONAL.

REDAȚIA
ȘI ADMINISTRAȚIA
Târgul Inului Nr. 30

INSERATELE
se primesc la adminis-
trație. Prețul după tarif
și tariful.

Manuscrisul nu se în-
napoiască.

Social democrația.

— *Apreciere din punct de vedere național și a necesităților poporului nostru.*

I.

Înainte de toate aflăm de bine să fac o mică distincție și anume: *Socialism* și *social-democrație* sunt două noțiuni, cari nu sunt congruente întocmai. Socialismul științific — am adăos acest atribut, pentru a reliefa și mai mult deosebirea — e o teorie social economică, care vede cea mai perfectă rezolvire a tuturor nevoilor, ce bătute societatea omenească, în realizarea complexului de principii bazate parte, parte derivate din următoarele două principii fundamentale: împărțirea obiectivă și subiectivă a muncii și principiul proprietății colective sau comuniste. Înțeleg aici munca în sensul ei cel mai larg, tot așa și proprietatea (ca substratul muncii).

Socialdemocrația, forma cea mai radicală a democrației, este un curent social, care ca țintă extremă, ideală, are programul de mai sus. De prezent să mulțumește însă cu organizarea muncitorimei, a proletarilor, a clasei de oameni, cari sunt cei mai exploatați în cadrele societății actuale. Scopul e a le îmbunătăți soarta deocamdată prin măsuri provizorii și de-a propaga ideile unei reforme radicale a structurii sociale de azi.

Strânsa și intima legătură între socialism și socialdemocrație a fost la început susținută cu multă consecvență. Socialiștii ortodoxi au fost însă siliți cu vremea să mai lase din dogmatismul lor și au intrat în viața publică a politicii militante, din o pasivitate de valoare și lozincă pur teoretică în o activitate practică. Așa în Germania, în Italia, Franța etc. Începând deci socialdemocrația a să ocupe cu problemele deocamdată mult mai ardente ale prezentului și a lua o poziție în politica militantă, s'a prefăcut mult puțin în un partid burghez. În consecință și formele de organizație și programul de luptă a trebuit să sufere puțină modificare.

Partea ideală a programului (adecă socialismul în sensul strict al cuvântului) a rămas, ca problemă științifică în cărca sociologilor de

creden socialist, iar partea practică a programului de luptă a suferit o mare schimbare. A trebuit creat pentru necesitățile actuale și astfel a intrat în o atmosferă burgheză în programul practic al partidelor social-democrate.

Congresul din toamna anului 1913 al partidului social democrat ungar a proclamat intrarea în politica militantă. Hotărârea aceasta a fost dealtcum numai sancționarea activității din timpul din urmă a partidului și însămnătatea hotărârii se află numai în intenția, de a pune la alegere dietele viitoare în candidatură oameni de ai partidului social-democrat.

Angajându se deci și partidul social democrat ungar la politica activă, a fost natural să caute atingerea cu unul sau altul din factorii politici ai țării. Aici a făcut însă partidul social-democrat ungar niște boacâne, despre cari nu putem să spunem altceva, decât că a dat dovadă de un simț politic atât de inconsecvent, lipsit de orice idealism, un simț de gheșeftar, încât a scârbit pe ori ce om cu bun simț fie acela social-democrat, ori numai democrat. Cea mai naturală ar fi fost cooperarea cu naționalitățile, rămânând natural — afară de punctele comune — în libertatea fiecăruia dintre aliați, să-și urmărească realizarea problemelor sale speciale. Cea mai mare parte din vina, că această cooperare, atât de naturală, nu s'a executat, rămâne — ca un document foarte semnificativ pentru spiritul îngust și particularist al democrației maghiare în general — în sarcina partidului social democrat ungar.

N-a succes deci nici o cooperare simplă, incidentală, necum una consecventă, purtată pe baza unui program oarecare. Cu toate acestea sunt la noi minți zăpăcite, cari privesc socialdemocrația așa zicând de o mișcare, care ar fi chemată să înlocuiască atât ca program, cât și ca organizație programul și organizația partidului național român. Oamenii aceștia nu sunt întâi în clar cu însăși ființa social-democrației, nu cunosc apoi starea popoarelor nemaghiare în general și rostul luptelor noastre naționale și în fine nici necesitățile economice ale poporului nostru și în genere a popoarelor nemaghiare. Aceasta e o do-

vădă clasică despre o absolută lipsă de simț și cunoștințe sociologice și necunoștință totală a poporului.

Social democrația e un product firesc al diferențierii sociale conștiente, o diferențiere, care e rezultatul unei frecvenții sociale *superioare*.

O scurtă reprivire istorică și relevarea stărilor sociale din diferitele state ne vor dovedi aceasta aserțiune. Față cu aceste cum sunt stările la noi, la nașunile nemaghiare din această țară?

Anul 1848 a produs o schimbare așa zicând numai pentru maghiarizm. Anul acesta n-a avut alt rezultat, decât că a înmulțit numărul nobilimei maghiare, părtașe de toate binefacerile unei vieți de stat. Au intrat anume și țărani și burghezii maghiari în acea faimoasă: *Una eademque nobilitas* a lui Werböczy. Noi am rămas și pe mai departe cetățeni de mână a doua. Faptul acesta apasă pe toți românii, sârbii, slovacii deopotrivă, fără deosebire de clasă și mai știu eu ce E natural că fiecare român, slovac, sârb, de-opotrivă, cearcă să scape de această sarcină. Lupta noastră națională, a cărei lozincă e egala îndreptățire, e deci o luptă pregătitoare (privită anume din punct de vedere sociologic), o mișcare de echilibrare a forțelor sociale în acest stat. Ea este deci evoluția, prin care trebuie să trecem, pentru a avea condițiile unui trai social adevărat. A face deci la noi socialdemocrație însămnă a zidi ceva pe nisip, fără bazele, pe cari numai o evoluție socială superioară le poate da.

Toate forțele, toate energiile noastre sunt angajate în lupta noastră națională, n'avem deci, durere, nici posibilitatea, nici puterea, de a gusta favorurile unei vieți și fermentări sociale superioare. Fapt e, că în programul partidului social-democrat ungar se află unele puncte, pe cari le avem și noi. Astfel e învățământul în limba maternă — vezi dealtfel părerile lui Bozóky Árpád apărute în „Népszava“, organul *oficios* al socialdemocrației, unde se propagă așa zicând maghiarizarea — apoi votul universal etc. Aceasta e o dovadă splendidă pentru cele spuse mai sus, că adecă lupta noastră națională e o luptă *democratică* și că e o condiție naturală între altele și a social-demo-

crăției la noi. În lumina acestor adevăruri și constatări, pe cât de simple, pe atât de naturale, îmi par mai mult ca zăpăcite, pornirile unor social-democrați români, cari, în loc să ajutore după puțină străduințele noastre, după pilda bunăoară a social-democrațiilor cehi, și între altele și a congresului partidului social-democrat german din Stuttgart, care a proclamat și pentru social-democrație principiul național etc., discreditează unde numai pot luptele noastre, cercând astfel să și taie creanga de sub picioare. Mișcarea noastră e însăși democratică,

cum poate să fie dușmană deci unui curent democratic (de o formă naturală mai radicală)? Nu e curată nebunie a fi dușmanit de un curent sau, în cinstea curentului să zicem, de unii oameni aparținători acestuia, care nu e decât o formă mai superioară (prin faptul, că presupune deja o atmosferă mai democratică) de democrație, când noi ne chinuim, ca *peste tot* să triumfeze ideile democratice, ne străduim peste tot să creiăm o atmosferă democratică?

Alexandru Moldovan.

Un atac infam.

— Din ședința de ieri a camerei. —

În camera țării, în fața opiniei publice s'a îndreptat ieri unul din cele mai infame și mârșave atacuri contra poporului românesc. Cu o obraznicie ne mai pomenită nici chiar în cloacele cele mai murdare ale șovinismului fără minci, un deputat ungar, faimosul Polonyi Géza, a ridicat cu perfidie o mișlească calomnie asupra poporului românesc, aducându-l fără nici o bază în legătură cu atentatul de la Debrețin.

El însă și-a primit răspunsul cuveit din partea deputaților noștri, îndeosebi din partea d-zei Dr. Al. Vaida-Voevod, care a protestat contra infamiei, a infierării și a arătat unde au să se caute adevărații atentatori, colo în mijlocul opoziționaliilor, unde stă Polonyi, iar nu la noi.

De acum Polonyi, afară de d'na trei birate șovinești, n'a fost aprobat de nimenea în avântul său perfid și infam și atacul lui mișleesc și fals pe care l'ingerăm și vestejm în fața lumii culte, nu a avut nici un efect. Să pare, că și în societatea maghiară „minciunile patriotice“ și-au mâncat trailul și mălaiul și Polonyi a cam întârziat cu ele.

Polonyi provoacă.

Vicepreședintele Szász Károly deschizând ședința, comemorează cazul trist din Debrețin, exprimă condoleanțele camerei și mulțumește prevedinței că episcopul Miklósy a scăpat teafăr din atentat.

Dă apoi curântul lui Polonyi. Acesta, cu oratoria lui flecărească cunoscută, spune cu emfază, că faptul comis la Debrețin este un *atentat îndreptat contra onoarei naționale*, că trebuie să se dea satisfacție nașunii, investigația să nu fie influențată. Și astfel, cu vorbe umflăe, spune, că este o tendință, care vrea să seducă opinia publică...

La atacurile aceste Polonyi e întrerupt de unii deputați, iar președintele îl face a'ent de două ori, că chestiunea e un act de pietate și să rămână în cadrele pietății...

Atunci Polonyi zice, că a fi voit să și motiveze atitudinea, dar fiind împiedecat de președintele, nu mai vorbește. Ia e însă următoarea provocare guvernului:

Aflu de tipă că guvernul să ție trezieve opinia publică maghiară în direcția, că, fie ori cine furtătorul atentatului de la Debrețin, *persoanele responsabile în privința morții și politice au să fie cautate în tabăra Românilor ultraști.*

Abia a răsunat această infamie ticăloasă, s'a auzit glasuri de protestare.

— *Protestăm contra calomniei* — au strigat d-zei Dr. Mihali și St. C. Pop.

— Președintele face atenție din nou pe Polonyi, căi se abată dela cazul din Debrețin, săci în cauza aceasta e întrodusă cercetare judecătorească...

Polonyi: Voiesc să împedec ca a-facerea să nu se facă mușama... De altfel am voit să fac atenție pe prim-ministrul să nu mai continue tratativele, căci aceasta s'ar prezenta ca o închinare în fața teroarei...

Sven Hedn.

Impărăția din mijloc.

— Fine. —

În provinciile sudice câmpurile sunt pline de trestie de zahar și arbori, din cari se face bumbacul, și în țară peste tot, sunt râuri bogate de apă, cari servesc pentru udarea câmpurilor și pentru transportul de mărfuri. Partea cea mai mare din China este muntoasă. Munții înalți dela apus sunt continuarea lanțurilor de munți din Tibet. Spre răsărit ei sunt tot mai mici. La țărni se întind șesurile. Șase din cele optsprezece provincii sunt pe lângă țărni și sunt bogate în porturi foarte bune.

Impărăția din mijloc este, prin urmare o țară fericită, și în tot chipul binecuvântată dela natură. În munți zac nemăsurate bogății de cărbuni de piatră. China este mai bogată în cărbuni de piatră, decât ori-care țară de pe pământ. De aceea și viitorul ei este asigurat și oare când poate să întreaacă chiar America în dezvoltarea sa.

Se știe, că o țară, al cărei țărni sunt încreștați adânc în lăuntru, se bucură totdeauna de o dezvoltare timpurie, mare. Astfel, în vechime, Grecia a fost patria științelor și a artelor;

astfel Europa stăpânește astăzi celelalte părți ale lumii. Pentru că poporul dintre țărniurile acestia vine mai curând și mai ușor în atingere cu vecinii săi și, prin legăturile de comerț, se poate folosi de produsele și descomperirile lor. Dar, precum în multe alte lucruri, China face excepție și aici. Chinezii nici-odată nu și-au folosit țărniurile în felul acesta. Din potrivă, au ocolit cu multă grijă ori-ce atingere cu popoară străină. Din cauza asta, dezvoltarea lor, în țara lor proprie, este foarte caracteristică și singulară; nu samănă de loc cu a altor popoară, și totuși foarte distinsă și cultivată.

Chinezii aveau scrisoare deja cu două mil de ani înainte de nașterea lui Cristos. Mai târziu ei au descoperit penelul de păr, care și astăzi îl folosesc la scris, și prepararea țușului (negreala de China) încă este secretul lor. Țușul se macină, penelul să moale în el și la scris se ține drept în jos. După o sută de ani dela nașterea lui Cristos în China se fabrica hârtie într-o cetate străveche lângă Lop-nor, pe unde acum umblă cămile sălbate ce, am dat de o colecție de epistole și scrisori pe hârtie cari zăceau îngropate în desert de 265 ani. Pentrucă toate epistolele acelea erau datate.

— Deja pe la 600 după nașterea lui Cristos Chinezii au descoperit arta tiparului. În Europa a descoperit'o

Gutenberg cu 850 de ani mai târziu. Cu 1100 de ani n. Ch. China își avea acul magnetic și compasul, chiar și praful de pușcă! Pau cunoscut Chinezii cu mult înainte Europeanilor. Deja înainte cu 3000 de ani ei erau meșteri în turnarea bronzului. În centrul Chinei se află și acum cele mai frumoase artificele din bronz greu, întunecat, cești rotunde, pe picioare, împodobite cu lei și bălauri, vase, farfurii, tave, cano, lucrute toate, până în cele mai mici amănunte, foarte fin și artistic. Manufactura de porțelan își ajunsese culmi nașia sub domnia împăraților Khang-hi și Khien-lung. Pe timpul acela se prelucrau vase, cești și farfurii așa de perfecte cu privire așa de minunată de color, încât astăzi, nici chiar Chinezii nu mai sunt în stare să mai producă așa ceva. Porțelanul din timpul acela este astăzi foarte rar, și se plătește de tot scump. În Japonia am văzut o ceașcă mică chinezească, verde, așezată pe trei picioare, cu o coperiș. Costă aproape douăzecișitru de mil de mărci (à 1.20 k.) Dacă se asemănă chiar cel mai frumos porțelan, ce să confecționează astăzi, cu vase de pe timpul lui Khang-hi trebuie să se cuncea-dă, că al nostru este de mai puțin preț.

Asupra artei chineze, fie pictură, fie turnare în bronz, fie țesătură, ori alta, plutește totdeauna un suflu de

gust și desăvârșire. Din timpuri străvechi mătăsăria chineză a fost foarte căutată în Europa. Tot ce confecționează chinezii, este solid, trainic și cu gust. Arhitectura lor este tot așa de aleasă și caracteristică, ca și celelalte lucrări. Cât de ordinar și monotone sunt casele noastre, pe lângă v-lele Chinezilor, dar apoi încă în asemănare cu palatele și templele lor, ale căror perisuri arcuite sunt împodobite cu bălauri mari și mici, cari cascade gura și își întind ghiarale.

China este patria artelor din Asia estică. De acolo s'a răspândit în Corea și Japonia.

Limba chineză este tot așa de curioasă, ca totul în marea împărăție; ea aparține, ca și cea din Tibet, idiomului indochinez. În limba chineză toate cuvintele sunt de o silabă și neschimbătoare. Unde noi zicem „a merge, a mergeam, mers, va merge, sau mergând“, chinezii zice totdeauna numai „a merge“. Înțelesul adevărat reiese sau din așezarea cuvintelor, sau din anumite particule; așa se zice de ex. „eu a merge mânc“ „d-sa a merge ieri“, unde timpul viitor și trecut se exprimă prin mâne și ieri. Un singur cuvânt, de ex. „sic“ poate avea o mulțime de însemnări, după întoarcere și rostire, după așezarea în construcție, după vorbele premergătoare, sau după cele următoare. Limba se împarte în

o multe de dialecte, cel mai însemnat este al Mandarinilor, sau și claselelor cele. Fiecare cuvânt și are în scris semn deosebit, de aceea limba chineză are în scris 24000 de semne. A scris și ești știu numai tot al două zecelea bărbat, și a suta femeie.

Literatura chineză este extraordinar de bogată și aproape nesecată. Pe când încă Vichingii nordici făceau pradăciuni pe mare și ridicau petri cu litere runice, a fost rubricat un manual geografic „Descrierea tuturor provinciilor“, care conținea multe harte.

Din cronicile chineze se poate urmări iscria lor patrii mai de ani îndărăt, și lucru vrednic de însemnat este, la toate anelele acestea, că ele se disting prin cea mai mare acuratețe și siguranță; în e se poate teste de tot felul, chiar întâmplările cele mai nelămurite. Cărțile chineze sunt foarte ieftine, de aceea fiecare, care știe ceti își poate procura câte o bibliotecă măreșoară. Despre mulțimea cărților chineze își poate face cineva idee, dacă află, că numai catalogul din biblioteca împăratului Khien-lung se compune din 122 volume.

Moșul.

Voci: Asta-i pietate? Iată pietatea!...

Dr. Valda cere cuvântul.

Protestul lui Valda.

Dr. Valda declară, că din cazul dala Debrețin n'are să se facă chestie de partid, dar află curios faptul, că partidul naționalist român e atacat fără nici un motiv...

(Se naște sgomot. Președintele sună).

Valda. Noi am fost atacați pe nedrept cu o gravă calomnie...

(Președintele îl interrupe. Sgomot. Se aude glasul lui Polonyi. În partidul muncii se observă nemulțumiri pentru că Valda e împedat în vorbire).

Tisza: S'auzim!

(Valda cere cuvânt în chestie personală. Camera îi-l acordă).

Valda: În cameră s'a discutat în diferite rânduri chestiunea de naționalitate. E primul caz, că contelui Tisza i-a succedat în încrederea în opinia publică maghiară față de Români și Români să aibă asemenea o bună impresie față de Unguri. Tratatule, cari s'au făcut între națiunea română și maghiară...

Strigăte (din stânga). Nu vorbi de națiune română, ci numai de naționalitate română...

Valda: Tratatulele acele formează baza de existență nu numai a poporului român, dar și Ungariei. Protestează contra faptului, că atentatul din Debrețin să se atribuie Românilor. Suntem obișnuiți, ca să fim atacați din punct de vedere de partid, dar tot nu e corect, ca...

(Președintele îl face atent să nu se abată dela obiect).

Valda: Partidul național român a fost atacat și el trebuie să arete motivele pentru cari respinge atacurile. Fiindcă președintele e impacient, respinge pe scurt calomniile lui Polonyi. Cel ce a făcut atentatul nu are să fie căutat în partidul național român pentru că acest partid n'a dat atentatori, ci (întorcându-se către opoziție) în partidul dvoastră. (Aplauze la partidul muncii).

Obrăznicile lui Polonyi.

Polonyi, luând cuvântul, zice, că Valda a vorbit în numele acelora, cari nu i-au dat încredințare.

Dr. Mihali: A vorbit în numele nostru!

Polonyi: Nimenea nu poate fi acuzat, fără a avea dovezi concrete.

Valda: Cu atât mai perfid a fost ceea-ce ai afirmat despre noi.

Polonyi: Cu toate acestea d-l deputat Valda, sub masca politice, se obrăzniceste. Protestez contra afirmației, că partidul independent a trimis atentator în Debrețin. Aceasta e o calomnie...

Președintele: Eu nu am auzit, ca d-l deputat să se fi exprimat astfel. Rog pe d-l deputat să se declare.

Valda: Nu am zis așa. În numele partidului național român resping astfel de acuze. Acolo, unde șade Polonyi s'a comis atentatul. Făptuitorul a fost Kovács Gyula. Acest adevăr am voit să-l fixez.

Cu aceste s'a încheiat incidentul provocat de obrăznicile fără seamăn ale lui Polonyi.

Bomba dela Dobrițin.

Ancheta poliției bucureștene.

București 2 Martie n. 1914.

Ca complectare a rapoartelor mele vă mai trimit următoarele amănunte oficiale asupra cercetărilor poliției bucureștene în chestia atentatului din Dobrițin. Dl. Rafael inspector de poliție, care a condus firele cercetărilor, a dat ziaristilor următoarele lămuriri.

Mândășescu și Avramov.

În ziua de Mercuri 12 Februarie s'a primit la poliție la orele 11 dim., o telegramă din Cernăuți prin care ni se cerea prinderea atentatorilor dela Dobrițin.

Imediat am cercetat să vedem cui s'au eliberat pașapoartele și cercetând registrul am aflat că la 12 Noemvrie 1913 s'a eliberat un pașaport pe numele lui Silvestru Mândășescu, artist, iar mai târziu unul pe numele lui Teodor Avramov.

Silvestru Mândășescu este student în litere, anul al doilea, pedagog la internatul liceului Sf. Sava. Fire idealist, naționalist înfocat, la cursuri a făcut cunoștința lui Ilie Cătărașu, care urma în ultimul timp cu asiduitate seminarul de geografie la Facultate. Cătărașu, abuzând de firea colegului său, după câteva convorbiri, a început să se plângă lui Mândășescu că e persecutat de ruși, că ar vrea să se întoarcă în Basarabia pentru a ridica o hartă topografică, care să conțină punctele strategice necesare armatei noastre, dar că pentru a face toate acestea îi trebuie un pașaport pe alt nume, de oarece dacă ar fi pe numele lui, autoritățile rusești l-ar aresta numai decât.

Mândășescu a refuzat la început, însă în urma insistențelor lui Cătărașu, care are mare putere de sugestie, a cedat și s'a prezentat la poliția Capitalei, de unde și-a scos un pașaport dându-și profesia de un artist.

Odată în posesia primului pașaport, Cătărașu, care lucra în numele unei puteri străine, a căutat să și procure și al doilea pașaport, de care avea nevoie.

Atunci și-a adus aminte de un oarecare T. Avramov, cu care a lucrat pe vremuri ca salahor, la hotelul Imperial. Pe Avramov l-a întâlnit în casa lui, unde venea la ceal și un anume Kiriloff. Cătărașu a început a se interesa de aproape de situația lui Avramov, căruia într-o bună zi l-a propus să meargă în Rusia, să cumpere cai. Avramov a primit să meargă în Rusia, însă îi trebuia pașaport. Du-te la poliție și fă cerere să și elibereze pașaport, îi spune Cătărașu, ceia ce Avramov făcu. La poliție însă, s'a întârziat liberarea pașaportului de care ce nu se avea informații complete asupra lui.

În timpul acesta Cătărașu, văzând întârzierea, spunea lui Avramov de câte ori îl întâlnea: — Ei, cine o să și dea pașaport? până într-o zi Avramov îi arată pașaportul. Și l-a dat? întrebă Cătărașu. Să-l vad! Avramov i'l dădu și Cătărașu făcând pe distratul îl puse cu eleganță în buzunarul hainei și după câteva momente, îl întinse mâna, spunându-i: »A revedere«.

De câte ori după aceasta Avramov se întâlnea cu Cătărașu, îi cerea pașaportul însă acesta îi spunea: — Lasă și-l dau eu și schimbând imediat vorba îl întreba: — Ai pus azi cal la trăsură? Nu l-am pus, îl răspundea invariabil, Avramov, iar Cătărașu rămânea în buzunar și tot de atâtea ori îl da câte o piesă de 2 sau 5 lei, după cum era dispus sau nu.

Cum s'a dat de urma lui Cătărașu.

În dimineața zilei de 12 Februarie, Cătărașu își cumpără ziarul dela chioșcul din Bulevard, intersecție cu str. Brezolanu și ceti în ele că Silvestru Mândășescu și Avramov sunt urmăriți ca autorii atentatului din Debrețin.

Cătărașu n'a mai stat o clipă pe gânduri. S'a dus imediat la Avramov, care cum îl văzu îl ceru pașaportul. El, ce pașaport mai vrei? răspunde Cătărașu. Consideră-l ca pierdut, dar, dacă te va întreba cineva de existența lui, să nu spui că mi l'ai dat mie, și afectând un aer de neglijență, îi întinse un bilet de 20 lei, spunându-i: Na, să bei și tu după care plecă. Hartă aceasta se află anexată la dosar.

În timpul acesta, poliția îl căuta, cum era și firesc pe Avramov, care a putut fi găsit la ora 10 noaptea într-o căruciumă. Interogat, acesta a declarat toate cele relatate până acum, în plus un amănunt nou: anume că Ilie Cătărașu avea obiceiul de a se duce pe la hotelul „Minerva“.

La otelul „Minerva“ s'au făcut apoi Joi cercetările, despre cari v-am relatat și cari au dus până la Ploesti, unde li-s'a pierdut urma atentatorilor.

Arestarea lui Mândășescu.

Studentul Mândășescu, care a fost interogat în decursul zilei de Mercuri a fost arestat Joi. Arestarea lui era justificată prin faptul că își scosese pașaport la care a adăogat o neexactitate, dându-se drept artist, pe când el este student, și pentru că acest pașaport îl dăduse lui Cătărașu. Faptul de a trece pașaportul său, altuia e pedepsit dela 3 luni până la un an închisoare.

Pentru aceasta atât Mândășescu cât și Avramov au fost înaintați astăzi Parchetului, care va avea să decidă.

Din cele expuse până aci se vede că amândoi au fost induși în eroare de Cătărașu, care le-a speculat buna lor credință.

Cine-i Kiriloff.

Trecutul lui Kiriloff, care a dispărut în tovarășia lui Cătărașu, este foarte tenebros. Kiriloff a intrat în țară ca potemkinist, stabilindu-se în București. Înalt, voinic, el pare un gigant. Neavând cu ce trăi, a fost angajat de

sculptorul Stork ca model. Cei doi giganti, care sunt în parcul Carol, la peștera de sub Palatul Artelor, sunt modeluri după Kiriloff. De asemenea el a servit ca model sculptorului Pacuarea și pictorului Jean Steriade.

Din Octomvrie însă Kiriloff a încetat de a mai face pe modelul sculptorilor și pictorilor români. Iși găsisse gigantul o ocupație mai rentabilă și se plătisese să vede de imobilitatea ceasurilor întregi la care era ținut. Îl trebuia mișcare acum, acțiune și bani mulți, pe care nu-i putea da decât meseria pe care și-a ales-o.

Cercetările poliției.

Poliția din București este de părere, că Ilie Cătărașu-Orhei și Kirilow, din îndemnul unei puteri streine, au săvârșit atentatul din Dobrițin. În consecință a dat, precum v-am comunicat, îndată după aflarea amănunțelor de mai sus, telegrame la toate punctele de frontieră. Dacă cei doi indivizi urmăriți nu au apărut încă din țară, atunci nu mai rămâne nici o îndoială, că vor fi prinși. Aici stau de-oamdată cercetările în această afacere senzațională.

Alte amănunte.

Trimisul ziarului „Aș Est“ la București a avut câteva convorbiri cu prefectul poliției Corbescu, cu inspectorul poliției Rafael și cu detectivul austriac Neubeck, care se află de Joi în București.

Inspectorul Rafael a declarat între altele:

Cătărașu s'a refugiat deja Mercuri la 10 ore din București, pe când poliția din București a primit cu două ore mai târziu telegrama din Cernăuți, care a fost trimisă în ministerul de externe spre a fi tradusă.

Dacă autoritățile din Cernăuți n-ar fi dat telegrama ziarelor spre a fi publicată, prin urmare dacă telegrama n-ar fi apărut în ziare cu 12 ore mai înainte de-a fi înștiințate autoritățile române, am fi prins pe atentatori.

Că în fuga sa Cătărașu s'a oprit în diferite străzi din București, intrând prin curți ca după câteva minute să apară fărăși, se esplică prin faptul că el, simțind că va fi urmărit, a voit să inducă în eroare organele poliției. De același apucătură s'a folosit și la Ploesti, când a intrat pentru câteva clipe în edificiul prefecturii, fără însă a da față cu nimenea.

Prefectul Corbescu a făcut declarații analoge.

Detectivul din Cernăuți Neubeck a declarat între altele:

Păcat, că s'au publicat numele lui Mândășescu și Avramov prin ziare. Dacă numele acestora s'ar fi ținut în secret, poliția din București ar fi prins pe atentatori. Eu de-altfel nu știu mai mult decât d-ta, fiindcă nu mă pot amesteca în cercetările de-aci, dar poliția din București mi-a pus la dispoziție întregul material al cercetărilor făcute.

Scrisoare din București.

Concertul dnei Lucia Cosma la Ateneu.

Marele program pentru școala primară.

București, 15 Februarie 1914.

Dna Lucia Cosma, marea noastră cântăreață, fără îndoială trece prea rar pe la București. Poate o face pentru ca să nu se împușce prea des atenției iubitorilor de muzică din Capitala noastră ori tocmai pentru ca auzindu-o așa de rar, să și aducă cu atât mai mult aminte de dânsa.

Ori-cum, chiar dacă ar cânta ceva mai desor, Bucureștii muzical, ne place să credem, și-ar aduce, tot așa de mult, aminte, de dânsa. Ateneul Capitalei noastre, ca să vorbim numai de dânsul, e aproape în fiecare seară ocupat de cântăreți străini—și adesea nu dintre cei mai căutați în patria lor. Apariția cântăreței noastre aici e înconjurată cu un viu interes din partea iubitorilor de cântec ales, pentru cari un concert al dnei Cosma, s'a dovedit acum din nou, constituie o îndoită satisfacție: concert bun și concertul unei românce. Fiindcă ne place să credem că iubitorii de muzică, ca și iubitorii de frumos în general, nu mai sunt obsedați numai și numai pentru articolele de import, pentru singurul motiv, că sunt de import... Evoluția spre aprecierea obiectivă se desăvârșete, din an în an, în șauul publicului iubitor de frumos, și în muzică, ca și în teatru, și propriu-zis, în literatură, genul nostru latin trebuie să și cuprindă locul său, în rândul creațiilor si-

mlare ale altor culturi. Dovada s'a făcut Vineri seara la Ateneul român, unde cântăreața noastră a primit dela auditoriul numeros și select aplauze și flori din blisjug.

În aria clopoșeilor din „Lakme“ (Delibes) și în bucăți, minunate selecționate (și pentru cântăreață și pentru auditoriu) din Wolff, Strauss, Duparc, Debussy, Charpentier Brahms, Moret etc. dna Cosma a dovedit că vocea sa, minunat cultivată, se poate avânta spre cele mai înalte culmi ale artei muzicale.

Ori-ce artist aduce opere de artă aportul personalității sale — atâta câtă are — și dacă n-ar fi această personalitate, rolul tuturor cântăreților s-ar reduce la pianolele cari sunt puse în locurile publice ca să sğândere urechea... Atunci, toți artiștii s-ar repeta unii pe alții, interpretând notele de pe portativ — și ar fi destul să-l ascuți odată pe unul — indiferent pe care — pentru ca să al... »ideic« de cutare bucătă...

Între darurile dnei Cosma e finețea rară în emisiune, o bogată și o foarte delicată simțire în cântecul său veșnic cald. Se mai poate remarca sinceritatea multă și evitarea mijloacelor exterioare, menite să producă efecte teatrale.

Încă și mai aplaudată a fost la bucățile românești din Dima, Bredicianu și Borgovan — și putem fi siguri că nu pentru ele îmbracă motive românești. Eroarea aceasta ar putea fi atribuită unui public curat ardelean; publicul din București e aproape... anti-democratic prin sentimentele lui muzicale. Cu toate acestea a aplaudat cu toată căldura și a bisat din aceste melodii românești — și compozitorul nostru, d-l Tib. Brediceanu a fost din nou pus în evidență.

Poate că melodiile românești au ocupat chiar un loc prea mic modest în program.

Fostul comitet al „Asociației generale a învățătorilor din România“ s'a prezentat zilele acestea la d-l I. G. Duca, ministrul Instrucțiunii publice spre a-i aduce la cunoștință în chip oficial, deciziunile congresului didactic din zilele de 28—30 Decemvrie 1913.

Am vorbit despre programul de muncă pentru dezvoltarea învățământului primar, pe care noul ministru al învățământului îl arătase în linii mari încă dela venirea sa la acest departament. Acum ministrul vorbește amănunțit și precis, în fața învățătorilor înșiși, cari se pot mândri cu onoarea de a fi semnalat, ei singuri, toate lipsurile materiale și morale ale școlii rurale în special și ale clasei rurale în general și de a fi stăruit, cu o energie demnă de cauzele cele mai bune, ca aceste lipsuri să fie împlinite.

Între toate desideratele congresului e mai important acela care cuprinde necesitatea creșterii numărului școlilor și dascălilor sătești. Și ministrul răspunde, acum, cu mult mai presus de așteptările tuturor și mai cu seamă ale învățătorilor, cari se obișnuiseră cu mărungăea în gospodăria școlii primare.

„Ne mai trebuie cel puțin 10—12 mii de învățători“ spune ministrul — așa dar în total vre-o 18—20 de mii. Cu cele 10 școli normale, și cu celelalte 4 cari mai crează acum, în adevăr, ne-am mărgini tot la politica cea veche de cărpăceli, care, abia peste 25 sau 30 de ani, ar putea să aducă pe toți copiii la școală — admitând că populația României ar sta și ea pe loc...

Actualul ministru de instrucție se pare că vede în programul său împlinirea numărului de 18 mii de învățători în 8—10 ani. De acela recurge pe de o parte la înființarea claselor divizionare pe la toate școlile normale existente, ca și pe lângă cele cari urmează a se înființa la toamna viitoare, iar pe de alta — și cu rezultate încă și mai grabnice — recurge la înființarea de secții normale în cursul superior al liceelor — probabil două clase de „pedagogie“ —; la nevoie, va face apel și la preoți. E probabil că de asta nu va fi nevoie.

După 8—10 ani, numărul necesar de învățători fiind atins, școlile normale probabil reorganizate și ele, de acum — ar putea, cu absolvenții lor, să împlinească golurile produse de pensionări și decese. Pentru împlinirea lipsurilor de local, pe cari un asemenea program le produce, există frumoasa sumă de 50 milioane lei, care, bine gospodărită, poate face față trebuințelor mai mulți ani.

D-l I. G. Duca mai face apoi o faptă din cele mai frumoase — care va certifica și sentimentele sale democratice — îmbunătățind starea materială a unor categorii de învățători și desființând chiar unele categorii, după cum promite.

Atenția specială pe care a dat-o congresul pentru Dobrogea vechea și cea nou anexată o împărtășește și ministrul de instrucție, care vrea să dea

cadriiaterului câte-va sute de învățători buni.

De altfel măsurile acestea pentru Dobrogea nouă, ca și pentru cea veche, în parte, fac parte integrantă din complexul de măsuri, pe cari le va lua noul Parlament prin legile de organizare ale noului teritoriu.

Correspondent.

Camera. Partea cea mai mare a ședinței de ieri a fost ocupată cu atacurile inalficabile și fără rușine ale lui Poloyi, contra poporului și partidului național român și răspunsurile vrednice date de deputații noștri. Cu acest eveniment parlamentar ne ocupăm în alt loc al n-ului de azi. Au urmat apoi proiectele referitoare la chestii maritime. Unele proiecte s'au votat, iar rezolvirea celorlalte s'a amânat pe azi.

Poate azi se va începe și discuția expozeului lui Tisza, asupra tratativei cu Români.

La discursul lui Tisza în cameră.

— Reflexiuni. —

— Fine —

Când pe urma acestei mentalități regimul greșit s'a întărit prin instituții, atunci s'au sguduit temelile vieții de stat, căci în viața de stat unde trebuie să domneasă ordinea de drept, înalțea și armonia deplină și emularea nobilă a cetățenilor și grupurilor de cetățeni spre binele comun — s'a introdus pofta de stăpânire politică intolerantă și de aspirare în sistemul de guvernare. Apoi o vie amărăciune în sufletul naționalităților cari s'au văzut scoase din cadrele vieții publice, desmoștenite politicește și tratate de sus, fiindcă voiau să trăiască și să se desvolte. În asemenea împrejurări a trebuit să urmeze răcoarea și înstrăinarea de viața publică ca de un nume rău.

Contele Tisza constată răul, dar dă dreptate celui mai tare. El recunoaște că legea numită despre egală îndreptățire a naționalităților n'a fost aplicată.

Dar cu toate acestea naționalitățile și-au afirmat existența și au marcat nelindreptățirea, adică au agitat după concepția politică a contelui Tisza și în general a politicianilor maghiari.

Îată la ce se reduce teoria falsă de spre nerecunoștința naționalităților. Baza subredă pe care stă contele Tisza și cu el toți politicianii maghiari când vreau să apere sistemul de opresiune, reiese din teoriile lor false. Pe cine vrea să aducă în răcoarea contelui Tisza cu teoria lui. Pe omâni de sigur nu-i va putea amăgi, cu atât mai puțin pe acei factori hotărâtori cari îndreaptă destinele țării și a unei monarhii.

Cu teoria nelindreptății stă tot așa de rău contele Tisza.

Din punct de vedere politic în general nelindreptatea să poate ivi față de cetățeni cari au acum sau cel puțin au avut libertăți politice, dar le-au folosit în detrimentul vieții de stat.

Distinsul sociolog, E. Fourniere în scrierea sa: «L'individu, l'association et l'Etat» definează libertatea individuală, în sensul ei larg social, zicând, că libertatea stă nu numai în facultatea de a lucra materialicește și mai ales în exercițiul minții cumpeinte adică fără piedeci interioare ori exterioare. Individul care cupănește motivele sale în cunoștința de cauză va lucra mai liber, adică va duce în deplinire mai ușor și mai complex voința ce o are, decât individul, care din ignoranță rămâne izolat și în lupte, căci acesta va răci în căutarea mijloacelor libertății sale și va rămâne sub stăpânirea unui dublu arbitriu interior și exterior, arbitriul ignoranței sale și arbitriul celor mai tari.

Aceasta definiție se poate aplica și la libertatea politică a individului după ce însuși, E. Fourniere politica o consideră de un mod de manifestare a vieții sociale.

În politică asemenea trebuie individului, ca cetățean, pentru a fi liber facultatea de a se mișca materialcește, precum și facultatea îndeplinirii voinței cupănite. Tot acestea sunt atribuțiile de libertate și pentru surpurile de cetățeni. Însă atât individului cât și grupurilor de cetățeni ca să fie libere, trebuie să li se dea ocaziunea de a se desvolta pe terenul intelectual și moral. Apoi ca să dea dovadă despre simțul lor de libertate trebuie să li-se concedă să și exercizeze voința în funcțiunile vieții publice. Numai pe calea aceasta va putea cetățeanul singuratic și grupurile să și manifeste și totodată să și folosească aptitudinile în folosul binelui comun. Apoi despre naționalități și în special despre poporul român

ȘTIRI

— 18 Februarie 1914.

Știri din România. M. S. regele Carol a primit, din partea suveranului Spaniei, o scrisoare prin care-i face cunoscut că a fost numit **Cap al regimentului 2 de geniu din armata spaniolă.** Exc. Sa Don Manuel Muelto Cortina, trimis extraordinar și ministru plenipotențiar al Spaniei, a avut onoarea de a înmâna M. S. regelui această scrisoare.

— În 15 Martie v. va sosi la București d-l. Louis Barthou, fost președinte al consiliului republicii franceze și președinte al Societății de navigație aeriană. D-sa vine la București spre a lua o înțelegere în privința unei conferințe internaționale de navigație aeriană.

— Eri noapte a încetat din viață C. Grigoriu, directorul trupei de operă.

— Am anunțat că celebrul Mascogni va veni în București. Dânsul va dirija orchestra ministerului, în tot cursul lunii Martie. — Trupa de opere italiene, »Giuseppe Verdi« va vizita de asemenea Bucureștii și va da o serie de 15 reprezentații la Teatrul Liric. — Slezak, cunoscutul bariton al operei din Viena și-a anunțat sosirea în București, pentru două concerte.

Pentru monumentul Vlaicu, institutul »Ardelean« din Orăștie a votat suma de 500 coroane.

Pentru fondul ziaristilor au mai contribuit la administrația ziarului nostru Dr. Nicolae Boeriu adv. Șercala 3 cor. și Ioan Muntean Velț 2 cor.

Domnul Notar. Alaltăieri s-a prezentat pentru prima oară la Teatrul Național din București, piesa d-lui O. Goga: »Domnul notar (în 3 acte). Interpretarea au avut-o d-nii Bulfanski, Brezeanu, Z. Bărsan, Petrescu, d-na Maria Ciucurescu, Ana Luca etc.

Ziarele din București — după cum era de prevăzut — spun că piesa a avut un succes neobișnuit și autorul a fost desigur viu aplaudat. După fiecare act Goga a fost chemat de numeroase ori la rampă, iar la sfârșit i s-au făcut ovații entuziaste.

Întă ce serie, între altele, »Universul«.

Rareori la Teatrul Național o așa de mare însuflețire ca la premiera postului O. Goga. A spune că a fost o sărbătoare e prea puțin. Entuziasmul ce a stăpânit tot timpul spectatorii fascinația care i-a subjugat pe toți, comunicata înfălcărată sinceră și spontană, care s'a stabilit dela primele scene între actori și public, interesul cu care a fost urmărită tot timpul drama sunt lucruri, cari ies din obișnuitul premierei lor...

Un public numărând și ales a participat la această premieră. Între care d-nii miniștri Angheliescu și Morțun, d-l și d-na Gr. G. Cantacuz no, d-l și d-na Popovici-Beyreut, d-l și d-na Cosma, d-nii B. Delavrancea, colonel Verzea, D. Zamfirescu, S. Mehedinți etc.

Biserica românească din Ierusalim. Am publicat în numărul trecut actul de constituire a comitetului pentru ridicarea unei biserici românești în Ierusalim, act conceput de însași M. S. regina Elisabeta.

Pentru realizarea cât mai repede a Augustei dorințe, care este și a întregului popor românesc s'a constituit sub înalta președinție de onoare a M. Sale Reginei, următorul comitet; Președinți efectivi: I. P. S. S. Mitropolitul Primat P. D. Konon; I. P. S. S. Mitropolitul Moldovei și Sucevei D. D. Pimen; vice-președinți: d-na Asica Gr. Filipescu și dl. prof. Dragomir Demetrescu; secretari: d-na generala Maria Poenaru și dl. prof. Al. Tsigara Samurcaș; membrii: d-nele Adina E. Costinescu și Zoe Dr. Râmnicănu; P. C. Sa Arhimandritul mitrofor Dionisie, starețul mănăstirii Sinaia, dl. administrator al Casei Bisericii, P. Gârboviceanu; dl. arhitect N. Ghika-Budești și dl. Theodor Burada-Iași.

În amintirea lui Eminescu Din Iași se anunță: S'a luat inițiativa de a se convoca la o consfățuire, ce va avea loc în cursul lunii Martie, pe foștii membri ai »Junimel«, pe colaboratorii »Convorbirilor Literare«, precum și pe toți scriitorii cari au scris ceva despre viața lui Eminescu, pentru a stabili programul comemorării lui Eminescu în ziua de 15 Iunie, când se împlinește 25 ani dela moartea poetului. E vorba că această serbare să a'ibă loc în grădina Copou, lângă teiul lui Eminescu.

Din Abrud. Dintr-un raport mai lung, ce ni se trimite, despre producțiunea teatrală ținută în Abrud în 22 Febr., dăm următoarele:

Sala mare a hotelului »Detunata« luminată splendid, a fost tixită de lume. Dar... deși a fost pus în invitații, »că

damele sunt rugate a se prezenta, după posibilitate, în costume naționale«, am putut observa ahea două-trei costume de felul acesta în întreaga sala. Pentru ce? Nu știu....

Un sunet de clopoțel vestește începerea reprezentației și cortina se ridică alene, ascunzând în faldurile ei portretul măestrului Alexandri, pictet pe ea. Se joacă comedia »Noii căsătorii« de Björnson. Piesa a fost destul de bine jucată, dar nu prea gustată, fiind puțin înțeleasă de public. A plăcut mult jocul natural al d-lui Nicodim Cristea și al d-șoarei Irina Faur. Au jucat apoi cu dragălașie d-șoarele Angela Muntean, Cornelia Birău și Ricuța Fodor. În piesa a doua »Pribegii« (comedie în 2 acte de Nestroy) au jucat cu mult succes d-șoarele și domni: Zoe Feler, Irina Faur, Cornelia Birău, Letiția Moldovan și Antonia U. Faur, apoi domni Danil Androne, Nicodim Cristea, Uliup Gomboș, Valeriu Grindean și Ioan Păcurariu. »Pribegii« e o piesă, care pe lângă că produce mult haz, mai are un foarte mare efect moralizator. Cu tot succesul acestei piese, s-au găsit guri, cari s'a băfășău nu numai jocul diletanților ci chiar și fondul moral al comediei. Dar, de sunt păreri, cari numai din anumite capete pot isvorii. Pentru diletanți din Abrud însă a fost — și poate fi! — destul de satisfăcătoare faptul că după producțiune, un țărân român cu plete albe s'a apropiat de grupul lor și cu ochii înrouați de lacrimi le-a mulțumit așa cum a știut el, în cuvinte neamesteguite. — Cor.

Nomărul muncitorilor fără lucru în New-York se urcă la trei sute de mil, așa că statul New-York va fi silit să ia măsuri față de acești muncitori, cari în mai multe rânduri au organizat demonstrații. Alaltăieri o ceată de muncitori fără lucru a încercat să pătrundă într-o biserică, unde — căci mulți dintre ei sunt fără adăpost — volau să doarmă peste noapte. Poliția însă i-a alungat din biserică.

24 persoane mușcate de un câine turbat. Cazul s'a petrecut în seara de 27 a lunii trecute, în Orăștie. Pe la 6 ore seara, când circula o mare mulțime pe străzi, un câine turbat s'a repezit asupra trecătorilor, mușcând în câteva momente, 24 de persoane. Lumea a început să alege îngrozită, căutându-și adăpost, așa că după puțin timp toate străzile au rămas atât de pustii încât părea că o mare catastrofă se deslășuise asupra întregului oraș. A pornit apoi poliția, care a împușcat toți câinii pribegii pe străzi. Până către dimineața a ținut această goană, când apoi ziaristul Coriolan Pop a culcat la pământ cu trei gloanțe de revolver pe câinele turbat, care împraștiase atâta groază. Toți cei mușcați de câine au fost transportați la institutul Pasteur.

Telegrafe fără fir în China. Din Sanghai se anunță, că societatea Marconi a primit din partea guvernului chinez, concesiunea de a instala mai multe stațiuni radio telegrafice pe țărmul chinez. Aceste stațiuni vor rămâne însă sub supravegherea societății, nu sub a statului.

Noua reședință a episcopului Miklossy. După cum se anunță din Dobrița, episcopul Miklossy al Hajdudorogului s'a mutat alaltăieri în noua reședință (Str. Mikloș 51), unde noul său secretar Melles Emil s'a apucat deja de aranjarea arhivei. Se spune că episcopul Miklossy ar fi voit totuși să-și reocupe vechea reședință, dar chiriași — se știe că episcopul locuise în o cădire a camerei industriale — a anunțat pe președintele camerei, că toți vor abzie locuințele, în caz că episcopul își va mai relua acolo reședința.

Necrolog. Cu inima înfrântă de durere, aducem la cunoștința tuturor că prea iubitul flu, soț, tată Victor Badiu învățător, a încetat din viață. Sâmbătă în 15/28 Februarie, în al 31-lea an al vieții. Rămășițele părăntestii ale scumpului nostru decedat vor fi depuse spre vecinicia odihnei Marți în 18 Februarie, st v. în cimitirul bisericii gr. or. rom din Marcoș. — Marcoș, în 16 Februarie s. v. 1914. — Văduva Maria Badiu, mamă Victoria Badiu născ. Dogariu, soție; Elena, Mircea, copil. George Dogariu, paroh, Maria Dogariu ca socrii. Maria, Andrei, Octavian, Romul, Alexandrina, Cornelia și Valeria ca frați etc.

Cel mai bun motiv. »Humanite« publică următoarea întâmplare hazlie, pentru caracterizarea partidelor politice din America:

Nu de mult, foala americană »The Sun of Midnight« a oferit ca premiu un fazan aceluui cetitor-negru, care-și va ști motiva mai bine atitudinea sa republicană. S-au și prezentat la redacție trei Negri, dornii să câștige premiul.

— Sunt republican — răspuse cel dintâi — pentru că partidul republican se nizuiește și luptă pentru emanciparea Negrilor.

— Bine, foarte bine, Bill — îl răspuse președintele juriului. — Și tu, Bob, cu ce-ți motivezi păreri tale?

— Eu — răspuse acesta — sunt republican, pentru că partidul republican a adus legi bune și la loc și pentru că republicanii sunt oamenii progresului!

— Bravo! — exclamă bărbatul cari formau juriul. — Ei, și tu, Sam?

— Eu — răspuse Sam — sunt republican pentru că... s'a. capăt draga de pasăre, oferită ca premiu!

Surprins de acest răspuns, membrii juriului se priviră câteva momente înmărmuriți. Vor fi și răs, dar după o scurtă consfățuire, au votat toți, cu unanimitate, de câștigător al premiului pe Sam.

CONVOCARE. În baza §-lui 9 din statute, avem onoarea a convoca pe membrii »Reuniunii române de cântări din Hațeg« la **adunarea generală**, care se va ținea Duminică în 8 Martie n. a. c. în localul institutului »Hațegana« la orele 3 p. m. — Hațeg, din ședința comitetului ținută la 5 Februarie 1914. Dr. Cornel Popescu președint, Victor Pop secretar.

Știri mărunte. Sacul postal cu valori de un milion, furat la Paris, a fost găsit eri la Romainville.

— Președintele senatului turc, Said pașa, fost în nouă rânduri mare vizir, a murit, în etate de 76 ani.

— În catedrala »St. Ioan« din Londra a explodat Sâmbătă seara o bombă, care a prăbușit un perete la altar și a spart toate ferestrele catedralei. Focul iscat în urma exploziei a fost stins în curând. În locul exploziei au fost găsite foi volante despre drepturile femeilor, fapt care arată că e vorba de un atentat al sufragetelor.

AVIZ Un candidat de avocat cu praxă bună și aplicare momentană în cancelaria avocatului Dr. Dionisie Roman în Mediaș (Medgyes) 1—3

Concertul dela Deva

dat de tenorul Rădulescu și corul dela Orăștie.

În mijlocul chaosului de patimi și frământări pe care l'a produs detunătura dela Dobrița, cronicarul vieții sociale românești simte o adevărată recreare, purtând înregistra câteva momente înviorătoare, ce simțim când ni s'a dă prilej de a ne răcori sufletele sbuciumate în acordurile suave ale muzicii noastre naționale.

Și cu cât sunt mai rare, în unele părți aceste prilejuri, cu atât știm prețui mai mult aceste manifestări menite de-a ne înălța inimile obdite de greul vieții aiinice, ridicându-ne în șeva lumii ideale de doine și cântări românești.

Seara de 21 Făurar a adus și românilor din Deva și jur momente neuitate aducând în mijlocul lor pe un suflet de artist în persoana tinărului nostru tenorist, **Ionel Rădulescu.**

Acest cântăreț așa de bine cunoscut prin cuceririle sale în centrele noastre ardelenesti, a venit și la noi să ne încălzească inimile cu vraja artei sale.

A adus și vestitul cor de cântăreți și cântărețe dela Orăștie de sub dirigența sa, ca să gustăm nectarul izvorât din vecinic frumoasele noastre melodii.

Cine cunoaște referințele grele, în cari trăiesc românii în acest oraș, cu atâtea »turnuri de veghe«, numai aceia își poate da seamă că ce greutăți aproape de nelvins se prezintă în calea oricărei manifestări românești.

Cu atât e mai mare meritul domnului Rădulescu, că a avut curajul să ia cu asalt această redută atât de refractară și neprietnică, pentru tot progresul și înaintarea noastră românească.

A venit însă acest artist simpatic cu mândra lui ceată și a învins și cucerit inimile toate!

Tosca lui Puccini și în Doine de Brediclanu.

Tot ce-a urmat: Duett (Santuzza și Turido) de Mascagni cântat de Rădulescu și Mărioara Vasilca; »Negura« lui Vidu, cor mixt; »Serenada« de Porumbescu și »Peste deal« de Vidu — ne-a adevărit că asistăm la un adevărat festival de artă.

Soliști, cor și maestrul dirigent, toți s'au achi at în așa fel, că am rămas cu toții încantați și mândri de ei!

Acompanimentul la pian l-a ținut cu multă destoinicie, dinstinsa noastră pianistă d-na Victoria Dr. Erdelyi.

Lumea multă adunată, care a umplut literalmente teatrul orășteresc a făcut dela început până la fine cele mai căduroase ovații artistului Rădulescu și corului său vestit prin forțele sale distinse.

Tablou neuitat a fost grupa coristelor îmbrăcate toate în mândrul nostru port românesc. A fost o priveliște ca în povești.

După pauză s'a jucat și o dragălașe piesă teatrală: »O casă veche« de Adelfina Tăslăuanu de către d-șoara Vichi Domșa Ionel Rădulescu, dna Elisa Ciontea și Daria. Pop doveindu-se toți și toate de actori excelenți.

Programul frumos s'a încheiat prin dansurile noastre eroice: »Căușerul și Bătut« jucate în mandre costume dela atelierul de țesături, de voinici feciori meseriași dela Oraștie.

Dans și multă voie bună a urmat, unde avurăm plăcerea de-a vedea multe fetițe și neveste frumoase din valea Mureșului cea vestită de multele ei zine farmecătoare. Raportor.

Din Brașov și Țara-Bârsei.

Pentru masa studenților români din Brașov s'au mai făcut următoarele contribuții:

În memoria regretatului paroh din Crisbav Ioan Schiopu de-a foști săi colegi: Ioan Toma, paroh în Dobol 10 cor. și Ioan Nan, paroh în Sămpetru 10 cor.

D-nul Dr. Marius Sturza medic în Viena, fost elev al școlălor noastre a colectat în loc de felicitări de anul nou cor. 160 — și anume dela: Dr. Cupareșcu 20 cor. Dr. Mândriță 20 cor. Dr. L. Popovici 20 cor. Dr. Em. Doctor 20 cor. Teofil Gramatovici 20 cor. Dr. Ciurcu 10 cor. General Măteringa 10 cor. Dr. Ciurcu 10 cor. Dr. Manu 10 cor. și Dr. M. Sturza 20 cor.

Primească marțianușii doamnei, sincerele noastre mulțămite. — Drept școlălor medii gr. or. rom. din Brașov.

Camera de comerț și industrie din Brașov une ședință plenară man Miercuri în 4 Martie a. c. la 3 care p. m. în localul propriu.

ULTIME ȘTIRI.

Lugoș 3 Martie (Teogr. part). Conferința membrilor partidului național de-oici a h' tărât să nu puă candidat pentru alegerea de deputat fixată pe 9 Martie.

Fiume 3 Febr. Un atentat bombă s'a săvârșit eri în cor. a palatului guvernă. O bombă a fost aruncată în grădina palatului, care a explodat cu o groaznică detunătură, fără a pricinui însă pagube. Atentatorii au dispărut.

Șighetul-Marmăției, 3 Febr. Prin sentința adusă în procesul Rutenilor sunt condamnați la temnița de stat 32 acuzați, iar 23 au fost achitați. Cea mai mare pedeapsă a primit-o Cabaliuc, care a fost condamnat la 4 ani și 6 luni temniță de stat și 500 cor. amendă. Nicolau Szabo a fost condamnat la 3 ani și 400 cor. amendă, iar ceilalți la pedepse dela 6 luni până la 2 1/2 ani.

Budapesta 3 Martie. (Prin telefon). În ședința de astăzi a camerei s'a continuat desbaterea asupra proiectului privitor la subvenționarea societăților de navigațiune. Chestia românească va ajunge probabil numai în mare sau poate chiar și mai târziu la desbatere, deoarece opoziția, fiind infuriată pe președintele camerei pentru modul, cum l-a tratat în ședința de eri pe Polony, a hotărât să trăganeze desbaterea.

Discursul energic de eri al dep. Dr. Vaida a făcut mare senzație în cercurile politice maghiare. Dep. Vaida a fost felicitat de numeroși deputați guvernamentali.

Proprietar: **Tip. A. Mureșanu: Branice & Comp**
Redactor responsabil: **Ioan Brodea.**

„VLĂDEASA”, instituit de credit și economii societate pe acții în HUEDIN.

Convocare.

„Vlădeasa” instituit de credit și economii societate pe acții în Huedin, invită prin aceasta pe acționarii săi la a

XVIII-a adunare generală ordinară,

care se va ține în 23 Martie 1914 st. n. la 10 oare a. m. în localul institutului cu următorul

PROGRAM:

1. Deschiderea adunării și designarea elor 2 notari adhoc și alor 3 verificatori ai procesului verbal,
2. Raportul direcțiunii și al comitetului de reviziune,
3. Stabilirea bilanțului și luarea de hotărâre asupra împărțirii profitului curat și darea absolutului pentru gestiunea anului 1913,
4. Statorirea pașalelor de călătorie a membrilor în direcțiune, a comitetului de reviziune și ai bărbaților de încredere ai filialei,
5. Eventuale propuneri.
6. Închiderea adunării.

Din ședința direcțiunii ținută în 20 Februarie 1914.
Ioan Pop mp. preș. Iuliu Poruțiu mp. dir. ezec.

Domnii acționari, cari voesc a participa la adunarea generală vor avea a depune acțiunile conform §-lor 19-20 din statute la institutele: Filiale din Hida. „Economul”, „Vatra”, „Bihoreana”, „Patria”, „Coroana”, „Concordia” din Gherla, „Timișana”, „Silvania” și „Albina”, cari sunt rugate a estrada certificate despre depunerea acțiilor.

Anunțarea participării la adunare este a se face cu 3 zile înaintea adunării, altcum nu se poate salădita drepturile statutare.

Meghívó.

A „Vlădeasa” hírelintezet és takarékpénztár részvénytársaság Bánffy-hunyadon 1914 évi Március hó 23-án d. e. 10 orakor az intézet helységében fogja megtartani

XVIII-iki rendes közgyűlését,

melyre a t. részvényeseket ezennel meghívja.

TÁRGYSOROZAT:

1. A gyűlés megnyitása 2 adhoc jegyző és 3 jegyzőkönyvhiteltesítő,
2. Igazgatóság és felügyelő bizottság jelentése.
3. Az 1913 évi zárszámadások jóváhagyása, tiszta nyereség felosztása iránti határozathozatnak és ezen üz. etve a telmentvény megadása.
4. Az igazgatóság, felügyelő bizottság és a fiok bizalmi férfainak 1914 évre utazási átalányok megálapítása,
5. Esetleges indítványok,
6. A közgyűlés bezárása.

Az igazgatóság 1914 évi február hó 20-án tartott üléséből.

Ioan Pop, s. k. elnök.

Iuliu Poruțiu, s. k. vezérigazgató.

ACTIVE	CONTUL BILANȚ.	PASIVE.
1. Cassa 34584.72	1. Capital social 300000.—	
2. Contul de Giro la banca austro-ungară 19451.45	2. Fond de rezervă 51724.80	
3. Cassa de păstr. postală 12384.53	3. „ special de rezervă 19421.20	
4. Cambi*) 1558813.85	4. „ de pensuni 51769.—	122915.—
5. Imprum. pe obligații**) 371364.—	5. Depuneri 1148690.78	
6. Conturi curente 92.731.—	6. Reescont 571972.—	483.—
7. Efecte 52700.—	7. Dividende neridicate 483.—	
8. Edificiile institut. după amortizare 123000.—	8. Interese transitoare:	
9. Interese anticipate la reescont 7200.—	a.) la cambii 26753.53	36345.13
10. Mobiliar după amortizare 2600.—	b.) la obligații 9591.60	43813.16
11. Diverși creditori 5849.95	9. Imprumut pe edificii proprii 43813.16	1193.09
	10. Diverși creditori 1193.09	
	11. Profit curat:	
	a.) transpus din a. 1912 2131.53	44529.34
	b.) pro 1913 42397.81	
		2280679.50

ACTIVE	CONTUL PROFIT ȘI PERDERI pro 1913.	INTRATE
I. Interese:	I. Interese:	
a) la depuneri 62492.70	a) dela cambii 158042.56	
b) la reescont 54569.22	b) „ obligații 43986.08	
c) la 3 fonduri 5725.26	c) „ conturi curente 10581.11	
d) Imprumut pe edificii proprii 2909.44	d) „ efecte 1744.19	214353.94
e) la lombard 556.89	II. Provizioni venite dela realități etc. 12716.—	
II. Spese:	III. Profit transpus din anul 1912 2131.53	
a) salare, adaus de scumpete, bani de cvartir și pașal de călătorie 23904.88		
b) chirie 3400.—		
c) spese de încălzit, lumina, tipărituri, porto, telef. etc. 8607.75		35912.13
III. Dări:		
a) directe 13513.21		
b) 10% după int. de depun. 6249.27		19762.48
IV. Amortizări 2744.01		
V. Profit curat:		
a) transpus din x. 1912 2131.53		
b) pro 1913 42397.81		44529.34
		229201.47

Huedin (Bánffy-hunyad) la 31 Decembrie 1913.

Iuliu Poruțiu mp. director executiv. Constantin Căciulă mp. prim-contabil. M. Mărincaș mp. eassar. V. Farcaș, mp. Valeriu Bologa, mp.

MEMBRII DIRECȚIUNII:

Ioan Pop, mp. președinte. Dr. Andreia Pop, mp. Stefan Pop, mp. Iuliu Poruțiu mp. M. Mărincaș, mp. Ioan Gal, mp. Ioan Martin, mp. E. Biau, mp. Dr. Simion Tamașiu, mp. Revăzut și aflat esact.

MEMBRII ÎN COMITETUL DE REVIZIUNE:

Dr. Bastota mp. președinte. Iosif Diamand mp. Ioan Nossa mp. Emil Petran mp. Gavril Condor mp.

Strămutare de prăvălie.

Aduc la cunoștința On. publică că mi-am strămutat prăvălia din strada Mihael Weis în strada Porții 25. Ca până acuma, și de aci înainte mă voi strădui ca prin lucru bun și solid a satisface și pretenșiunile cele mai delicate.

În prăvălie se află un sortiment bogat de ghețe pentru bărbați și dame lucrute de mine, cum și ghețe americane pentru bărbați și dame lucru de fabrică.

Comandelele esecu solid și punctual pe lângă prețuri convenabile

Cu toată stima: **NAGY FEREEZ**, pantofar. Brașov, Strada Porții Nr. 25. 4-10.

Concurs.

Pentru ocuparea postului de casier-comtabil la institutul de credit și economii „Brancoveana” în Zeruești prin aceasta publicăm concurs.

Postul acesta se va îndeplini deocamdată în mod provizor pe un an pe lângă o rebonificare de 1200 cor. annual.

Concurenții, cari doresc să ocupe acest post au de a-și înainta petițiile instruite cu atestat de botez, atestat de studii terminate și despre eventuala practică de până acum la direcțiunea sus-amintitului institut până la 21 Martie 1914 st. n.

Preferiți vor fi acei concurenți, cari vor putea dovedi că au practică în afaceri de bancă și vor putea depune și cauzime.

Postul e de a să ocupa în 1 Aprilie 1914 st. n.

Zeruești la 16 Februarie 1914.

1-3 Direcțiunea.

AVIS.

Până nu voi vinde proprietatea ce-o am, caut un tovarăș, sau o cooperativă pe acții, la meseria ce am la brașa postovăriei și flanele alăturat și o chio de ulei de mâncare cu putere de apă ce nu îngheață. Profit anual dela 10 până la 20 mii coroane.

Toma Neașu,

proprietar, Bacifalu. 1-3

Fabricate asa primă

Pentru Sesonul de primăvară și vară
recomandăm produsele noastre renumite ca cele mai bune și anume:

Stofe de haine pentru domni Cheviot și Kamgarn.

Stofe de costume pentru dame unicolor și desen.

Stofe Double pentru paltoane, Ulster și mantale de dame

Velours și Pinnerstons pentru paltoane de carna și paleto

Cheviot și Kamgarn negru pentru costume salon, traco și smoking.

Stofe Loden impenetrabile pentru sport și costume de vânătoare

Stofe de uniforme pentru lea și valutar

Pleduri pentru volaj, sergă pentru volaj, trăsuri, cai, covoare, etc. etc

Fabrici de postav, mărfuri de modă și tricotaș.

WILHELM RIESCH & Co
42-50 deposit de vânzare;
Fabricate clasa primă!

AVIZ.

Ulei de sămburi de bostan, pentru măn-cări de post, la cerere trimite muștră

Lengyel Sándor
în Pankota.

REUNIUNEA DE CONSUM ȘI VALORIFICARE, NĂSĂUD

Concurs.

Pentru ocuparea postului de conducător la „Reuniunea de consum și valorificare din Năsăud” se publică concurs cu termenul de 10 Martie st. n. 1914.

Salariu anual 1920 coroane, și prospecte de îmbunătățire.

Dela reflectanți se recere pe lângă o praxă mai îndelungată în conducerea unei prăvălii, o cauziune de cel puțin 3000 coroane, fie în bani sau în hârtii de valoare, și cunoștința limbilor română, maghiară și germană

Ofertele să se adreseze direcțiunii.

Năsăud, la 16 Febr. 1914.

2-3 Direcțiunea.

AVIS!

Direcțiunea „Institutului de credit și economii soc. acț. din Părău”, recerează pe acționarul Nicolau Nan, că dacă în senzul §-lui 8 din statute nu-și achită rata restanță a acțiilor Nr. 385, 386, 387, 388, 389, și Emanuel Sultia Nr. acțiilor 446, 447, 448, 449 450 și 451 — în termen de 30 zile, se vor aplica §§ 153, 169, 171 ai legii comerciale. 2-3

AVIS.

Am onoarea a aduce la cunoștința Onor. oaspeți, că de aci înainte vine la vânzare exclusiv numai renumita Bere de Steinbruch a primei Societăți ung. pe apă, în fiecare zi proaspătă, care se va vinde în localul meu și afară de local paharul cu 20 bani.

În fiecare zi piept de miel proaspăt, comenzi mai mari se pot face cu telefon Nr. 463.

De cercetare numeroasă se roagă

Virág Kristo András

Hotel la Leul d'aur.

Strada lungă Nr. 4.

Nr. 636.

Publicațiune.

Primăria comunală din Alsókomána va da în arândă pe cale de licitațiune publică localul de crăjmărit al comunei începând din 1 Aprilie 1914 pe 6 ani.

Licitațiunea se va ține în cancelaria comunală din Alsókomána în 11 Martie 1914 la 10 oare a. m.

Oferte închise încă se primesc, cari vor trebui să conțină și 10% din prețul strigăreț ca vadiu.

Prețul strigăreț e 500 cor. Condițiunile mai în detalii se pot vedea în cancelaria comunală din loc.

Alsókomána 1914 Febr. 25.

Boldea Ioan, Cociș David, notar cerc. primar.

Anunțuri

primește Administrațiunea Gazetei Transilvaniei cu prețurile cele mai MODERATE.

AVIZ!

Am onoare a aduce la cunoștința On. publică că mi-a sosit pentru

— Sesonul de toamnă —
cele mai moderne stofe și modelari.

Cu toată stima:

Gergely Sándor,
croitor de dame.
BRAȘOV, Târgul Inului 28